

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра державно-правових дисциплін

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

на тему:

**«Історико-правові аспекти становлення міліції як правоохоронного
органу в Україні »**

Виконала студентка II курсу

спеціальності

262 «Правоохоронна діяльність»

Глава Юлія Валеріївна

Керівник: к.ю.н., доцент Атаманова Н.В

Рецензент: к.ю.н., доцент Арабаджи Н.Б.

Одеса – 2021

АНОТАЦІЯ

Глава Ю. В. Історико-правові аспекти становлення міліції як правоохоронного органу в Україні .-На правах рукопису

Дипломна робота магістра, спеціальність 262''Правоохоронна діяльність'', Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2021 рік.

Дипломна робота магістра присвячена розкриттю виборчої системи, її особливостям як складним явищем суспільно-політичного життя сучасного суспільства. Однак через різні форми правління, історичні та політичні традиції повноваження парламентів, їх фактична роль у країнах різна. В одних країнах парламенти виконують номінальні функції, в інших їх повноваження широкі, а законодавчі органи уособлюють реальну політичну владу. Сьогодні в розвинених демократичних країнах політична система, яка безпосередньо впливає на виборчу систему, поступово еволюціонує. Роль функціонування виборчої системи суттєво трансформується з огляду на загальну демократизацію суспільних відносин. Виборча система об'єктивно є чинником стабільності й суспільного прогресу.

Дослідження складається зі вступу, основної частини, що містить три розділи, висновків та списку використаної літератури.

У вступі розкрито актуальність, об'єкт, предмет, мету і завдання роботи, методологічна база та практична цінність дослідження.

У першому розділі автор розкриває історико-теоретичні засади дослідження міліції в Україні.

У другому розділі автором проаналізовано особливості становлення та розвиток різних підрозділів міліції .

У третьому розділі подано аналіз законодавства та правовий аспект регулювання і організації органів міліції в Україні. .

Висновки вміщують досить аргументований аналіз історико-правового матеріалу та мають загальнотеоретичне і прикладне значення.

Ключові слова: правоохоронна система, підрозділи міліції, органи влади, державність, законність.

SUMMARY

Glava Y. V. Historical and legal aspects of the formation of the police as a law enforcement agency in Ukraine.-On the rights of the manuscript

Master's thesis, specialty 262 "Law Enforcement", International Humanities University, Odessa, 2021.

The master's thesis is devoted to the disclosure of the electoral system, its features as a complex phenomenon of socio-political life of modern society. However, due to different forms of government, historical and political traditions of the powers of parliaments, their actual role in countries is different. In some countries, parliaments perform nominal functions, in others their powers are broad, and the legislature represents real political power. Today, in developed democracies, the political system that directly affects the electoral system is gradually evolving. The role of the functioning of the electoral system is significantly transformed in view of the general democratization of public relations. The electoral system is objectively a factor of stability and social progress.

The study consists of an introduction, the main part, which contains three sections, conclusions and a list of references.

The introduction reveals the relevance, object, subject, purpose and objectives of the work, methodological basis and practical value of the study.

In the first chapter, the author reveals the historical and theoretical foundations of police research in Ukraine.

In the second section, the author analyzes the peculiarities of the formation and development of various police units.

The third section presents an analysis of the legislation and the legal aspect of regulation and organization of police bodies in Ukraine. .

The conclusions contain a well-reasoned analysis of historical and legal material and have general theoretical and applied significance.

Key words: law enforcement system, police departments, authorities, statehood, legality.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
...3	
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЛІЦІЇ В УКРАЇНІ.....	7
1.1. Історичний аспект становлення міліції як правоохоронного органу держави.....	7
1.2. Особливості кадрового і матеріально-фінансового забезпечення органів міліції.....	12
РОЗДІЛ 2. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ПІДРОЗДІЛІВ МІЛІЦІЇ В УКРАЇНІ.....	20
2.1. Історичні передумови створення підрозділів міліції громадської безпеки.....	20
2.2. Аналіз історико-правових засад створення й розвитку спеціальних підрозділів міліції.....	36
2.3. Особливості еволюції дільничних офіцерів як одного з підрозділів міліції.....	45
РОЗДІЛ 3. ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ.....	56
3.1. Дисциплінарні відносини в органах міліції в період «застою» та доби	

перебудови.....	
56	
3.2. Особливості реалізації функцій органів міліції в радянський період.....	
68	
ВИСНОВКИ.....	
89	
СПИСОК	ВИКОРИСТАНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ.....	93

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко І. В. Історичні аспекти формування методологічних підходів до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. Вип.2. С. 178-188.
2. Васильєв С.В. Правовий статус працівників міліції УСРР у 20-х роках ХХ ст.: Дис... канд. юрид. наук. Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 172 с.
3. Войцеховський М. М. Правові основи організації та діяльності міліції України у повоєнний період (1946–1953 рр.): Дис... канд. юрид. наук. Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2001. 151 с.
4. Галкін Д. В. Організаційно-штатна робота у міліції Радянської України. *Право і Безпека*. 2009. № 5. С. 33-36.
5. Головін А. П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А.П. Головін; Національна академія внутрішніх справ України. К., 2004. 217 с.
6. Греченко В. Сучасна історіографія діяльності міліції України в роки НЕПу. *Харківський історіографічний збірник*. №14. 2016. С. 141-149.
7. Гусаров С.М. Адміністративно-правові засади управлінської діяльності Державної автомобільної інспекції України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху: Дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2002. 254 с.
8. Делібатова Ю.В. Матеріальне забезпечення та комплектування кадрів міліції в УСРР у першій половині 20-х років ХХ ст. *Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. пр.* Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Вип. 6. С. 13-17.
9. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І.І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В.О. Величко та ін. ;за ред. С.Г. Серьогіної. 2-ге вид. переробл. та доповн. Х.: Право, 2011. 360 с.

10. Дільничний інспектор міліції: служба вірою і правдою (До 85-річчя утворення служби дільничних інспекторів міліції) / Уклад. А.І. Косошовський; За заг. ред. О.І. Савченка. К.: ВПЦ ГШ МВС України, 2008. 176 с.
11. Довбня В. А. Офіційні часописи МВС України та інша міліцейська преса (1919-2005 рр.). *Міліція України*. 2005. № 10. С. 22-23.
12. Запорожцева Г.Є. Психологічний аналіз професійної діяльності дільничного інспектора міліції та визначальні умови її удосконалення: дис. канд. психол. наук: 19.00.06 / НАВСУ. К., 2002. 226 с.
13. Зозуля Є.В. Органи внутрішніх справ України на етапі розбудови незалежної держави (історико-правове дослідження): монографія. 2-ге вид., переробл. і доповн. Кривий Ріг: ДЮІ, 2017. 269 с.
14. Жила С. Ю. Забезпечення громадської безпеки національною поліцією: окремі питання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С.137-140.
15. Журавльов А.В. Особливості повноважень і прав Управління державної охорони України. *Форум права*. 2013. № 4. С. 108-116.
16. Історія міліції України у документах і матеріалах. У 3-х т. Т. 1: 1917–1925 / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв; МВС України; НАВСУ. К.: Генеза, 1997. 504 с.
17. Історія міліції України у документах і матеріалах. У 3-х т. Т. 2: 1926–1945 / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв; МВС України; НАВСУ. К.: Генеза, 1999. 412 с.
18. Історія міліції України у документах і матеріалах. У 3-х т. Т. 3: 1946–1990 / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв; МВС України; НАВСУ. К.: Генеза, 2000. 616 с.
19. Історія органів внутрішніх справ. Частина II: XX століття: навч. матеріали до спецкурсу / за ред. Л. О. Зайцева. Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. 154 с.
20. История милиции Украины в документах и материалах. К.: Генеза, 1997. Т.1.

21. Камалова Г.Т., Зорина Р.Ф. Советская милиция в борьбе с преступностью в годы НЭПа. *Вестник ЮУрГУ*. 2012. № 43.
22. Ключко А.М. Особливості системи органів внутрішніх справ та її складових елементів. *Право і Безпека*. 2011 № 5. С. 62-67.
23. Коваленко В. В. Проведення досліджень з історії міліції України у Національній академії внутрішніх справ (КВШ–УАВС–НАВСУ–КНУВС). *Актуальні питання історії органів внутрішніх справ України. Проблеми правового забезпечення діяльності міліції України (історично-правовий аспект): зб. наук. праць / ред. кол.: В. В. Коваленко (голова), О. М. Джужа, С. М. Бодюл та ін. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2010. С. 5–11.*
24. Козинець О. Судоустрій і судочинство за Судебниками 1497 та 1550 рр. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 35-38.
25. Кононов О. В., Кокарев Ю. Г. Судебные приставы: вчера, сегодня, завтра. *Государство и право*. 2009. № 1. С.74-79.
26. Коталейчук С. П. Теорія держави та права: навч. посіб. К. : КНТ, 2009. 320 с.
27. Коцан І. Д. Міліція Харківщини у 1917-1930 рр. : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2003. 190 с.
28. Коцан І. Д. Негативні наслідки перевантаження невластивими функціями міліції Харківщини у 20-ті роки ХХ століття. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми* : тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків: ХНУВС, 2019. С. 103-105.
29. Кошиков Д.О. Повноваження підрозділів міліції громадської безпеки особливого призначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ви.29. Ч.2. Т.3. 2014. С.133-136.
30. Кошиков Д.О. Організаційно-штатна структура підрозділів міліції громадської безпеки особливого призначення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип.5. Том. 3. 2014. С.127-130.

31. Кутовий Р.В. Історія міліції України: навч.-метод. посіб. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 136 с.
32. Лесь І. О. Правові підстави звільнення за скоєння вчинків, що дискредитують звання рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України (поч. 90-х рр. ХХ ст.). *Державний суверенітет, національна безпека і світовий правопорядок в історико-правовому вимірі*: матеріали XXXI Міжнар. наук.-практ. конф. (27–30 листоп. 2014 р., м. Берегове) / редкол.: І. Б. Усенко (голова) та ін. Київ – Ужгород: Говерла, 2014. С. 406–410.
33. Лесь І.О. Дисциплінарні правовідносини в органах внутрішніх справ Української РСР на початку 80-х рр. ХХ ст. і в період становлення незалежної держави України (1991 р.). *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»; редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса: Гельветика, 2016. Вип. 76. С. 104–109.
34. Лесь І. О. Висвітлення дисциплінарних правовідносин в органах міліції УСРР–УРСР (1919–1991 рр.) у вітчизняній та зарубіжній літературі. *Нормотворення і систематизація в праві: до 1000-річчя Руської Правди і 450-річчя Другого (Волинського) статуту Великого князівства Литовського*: матеріали XXXV Міжнар. історикоправової конф. (22–25 верес. 2016 р., м. Дубно) / редкол.: І. Б. Усенко (голова) та ін. Київ–Херсон: ФОП Грінь Д. С., 2016. С. 350–356.
35. Лесь І. О. Правові основи діяльності товариських судів та їх роль в укріпленні службової дисципліни працівників міліції Української РСР. *Форум права*. 2014. № 1. С. 317–322.
36. Лесь І. О. Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ 1984 року (порівняльне дослідження). *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського союзу*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 5–6 черв. 2015 р.). Херсон: Гельветика, 2015. С. 19–22.

- 37.Лесь І. О. Розвиток дисциплінарних правовідносин у Дисциплінарному статуті органів внутрішніх справ 1971 р. *Право і Безпека*. 2014. № 4 (55). С.16–21.
- 38.Мартиненко О. А. Злочини працівників ОВС України: аналіз сталих тенденцій. *Тюремний портал* / Громадська правозахисна організація «Донецький Меморіал». URL: <http://ukrprison.org.ua/expert/1286620207>.
- 39.Міліція України: історичний нарис, портрети, події: науково-попул. видання / за заг. ред. Ю. О. Смирнова; кол. авторів: Смирнов Ю. О., Михайленко П. П., Святоцький О. Д., Ануфрієв М. І. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2002. 798 с.
- 40.Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали: у 6 т. / М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмиш, Т. О. Проценко, В. О. Криволапчук, В. М. Чисніков, Т. А. Плугатар, В. А. Довбня, О. В. Кожухар; Міністерство внутрішніх справ України; Державний науково-дослідний інститут МВС України. К., 2012. Т. 3: Народний комісаріат внутрішніх справ Української СРР (грудень 1922 р. - грудень 1930 р.) / за заг. ред. А. Б. Авакова. Х.: Мачулін, 2015. 940 с.
- 41.Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : навч. посіб. К.: Атіка, 2002. 576 с.
- 42.Михайленко П. П., Довбня В. А. НКВС УСРР: формування та організаційно-правові засади діяльності у період до створення СРСР (кінець 1917- 1922 рр.). *Міліція України*. 2005. № 3. С. 22-23.
- 43.Михайленко П. П., Кальченко Т. Л. Міліція України радянського періоду (1923-1940 рр.). *Міліція України*. 2003. № 9. С. 18-19.
- 44.Михайленко П. П., Довбня В. А. Становлення робітничо-селянської міліції (1919–1922 рр.). *Міліція України*. 2003. № 7. С. 26–27.
- 45.Мошенська В. О. Правове регулювання діяльності підрозділів міліції громадської безпеки особливого призначення. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С. 70-76.

- 46.Музичук О.М. Повноваження підрозділів міліції громадської безпеки особливого призначення. *Право UA*. №1. 2015. С.34-40.
- 47.Наказ № 167 комісара міліції Полтавщини громадянам м. Полтави 11 лютого 1919 р. *Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріал: у 6 т. / М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмиш, Т. О. Проценко, В. О. Криволапчук, В. М. Чисніков та ін. Х., 2014. Т. 2: грудень 1917 р. - грудень 1922 р. С. 267-269.*
- 48.Новіков В. В. Внутрішній контроль як засіб забезпечення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 2006. 200 с.
- 49.О дальнейшем совершенствовании правового регулирования деятельности советской милиции: постановление Совета Министров СССР № 385 от 8 июня 1973 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. Київ: Генеза, 2000. Т. 3: 1946–1990. С. 150–156.*
- 50.О Дисциплинарном уставе органов внутренних дел: приказ МВД СССР № 143 от 16 июля 1984 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. Київ: Генеза, 2000. Т. 3: 1946 – 1990. С. 214–229.*
- 51.О несении милицейской службы: приказ № 3 ГУ советской рабоче - крестьянской милиции УССР по отделу общей милиции от 10 апреля 1920 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. К., 1997. Т.1: 1917-1925. С. 132-133.*
- 52.Об утверждении Положения о прохождении службы рядовым и начальствующим составом органов внутренних дел: постановление Совмина СССР от 23.10.1973 г. N 778. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_8190.htm.
- 53.Об организации отделения уголовного розыска : постан. СНК УССР от 3 апреля 1920 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. К., 1997. Т. 1: 1917-1925. С.131-132.*

54. Олійник О. І. НКВС України (1917-1941 рр.): структура, функції, діяльність : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень». Харків: Вид-во НУВС, 2000. 19 с.
55. Олійник О. І. Народний комісаріат внутрішніх справ України 1917-1941 рр. Організація та діяльність. (Історико-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2000. 230 с.
56. Павловська І. В. Стан дотримання законності працівниками міліції в 30-ті роки ХХ ст. : історично-правовий аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2014. Вип. 1, т. 1. С.24-29.
57. Павленко С.О. Основні етапи боротьби з хабарництвом: історичний аспект. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 373-382.
58. Подкур Р., Ченцов В. Документы органов государственной безопасности УССР 1920 – 1930х годов: источниковедческий анализ. Тернополь, 2010. 372 с.
59. Попов Л.Л., Коренев А.П., Круглов В.А. Административное право и административная деятельность органов внутренних дел. М.: Акад. МВС СССР, 2000. 223 с.
60. Приказ предревкома, заведующего отделом управления и начальника милиции по Сквирскому уезду, городу Сквире и его предместьям от 26 мая 1921 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах*: у 3 т. К., 1997. Т.: 1917-1925. С. 339.
61. Про положення і постачання міліції: Постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 5 квітня 1921 р. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України в документах і матеріалах (1917-1953 рр.)*: у 3 т. К.: Генеза, 1999. Т.1: 1917-1925 рр. 368 с.
62. Про віднесення витрат на утримання міліції на місцеві кошти: Постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 12 січня 1923 р. *Михайленко П. П.,*

- Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України в документах і матеріалах (1917-1953 рр.): у 3 т. К.: Генеза, 1999. Т.1: 1917-1925 рр. 368 с.*
63. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р., № 565-ХІІ. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1991. № 4. Ст. 20.
64. Про тісну взаємодію органів міліції та надзвичайних комісій: циркуляр Головного управління робітничо-селянської міліції НКВС РСФРР всім губернським відділам управління, всім губернським надзвичайним комісіям від 7 черв. 1919 р. *Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали* : у 6 т. / М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмиш, Т. О. Проценко, В. О. Криволапчук, В. М. Чисніков та ін. Х., 2014. Т. 2: грудень 1917 р. - грудень 1922 р. С. 356-357.
65. Разаренов Ф.С., Прудников А.С. Организационно-правовые основы охраны общественного порядка и обеспечение безопасности на транспорте. М.: Высш. юрид. заоч. шк. МВД СССР, 2000. 44 с.
66. Рапорт начальника Бердянской городской и уездной милиции Главному управлению милиции УССР о положении в уезде от 20 октября 1920 г. *Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. К., 1997. Т.1: 1917-1925. С. 374.*
67. Салманова О.Ю. Адміністративно- правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху: Дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2002. 254 с.
68. Скуляк І. Історія розвитку органів дізнання в Україні. *Право України*. 2008. № 6. С. 144-148.
69. Скакун О. Ф. Теория государства и права: учеб. Х. : Консум, 2000. 704 с.
70. Стародубцев А. А. Організаційно-правові питання діяльності інспекцій з особового складу щодо зміцнення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 1999. 176 с.
71. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посіб. / В. С. Ковальський (керівник авт. колективу), В. Т. Білоус, С. Е. Демський та ін.; відп. ред. Я. Кондратьєв. К.: Юрінком Інтер, 2002. 320 с.

72. Судебные и правоохранительные органы Украины: учебник / под ред. А. М. Бандурки. Харьков: Ун-т внутр. дел, 1999. 350 с.
73. Тимченко А. П. Правовые основы организации и деятельности милиции Украины в 1917-1941 гг.: учеб, пособ. 2-е изд. Луганск: РИОЛИВД, 2008. 86 с.
74. Тимченко А.П. Создание милиции в Украине в 1917-1920 гг.: Учебное пособие / МВД Украины. Луганский ин-т внутр. дел. Луганск, 1999. 69 с.
75. Хом'як Я.І. Становлення і розвиток органів Державної автомобільної інспекції МВС України (1936-2000 рр.): Дис. ... канд. юрид. наук. - Львів, 2002. 254 с.
76. Шамрай В.А. Обеспечение законности в деятельности службы УИМ: учеб. пособ. К.: Изд-во УАВД, 1993. 64 с.
77. Шамрай В.А. Возникновение и развитие службы участковых инспекторов милиции. *Бюллетень по обмену опытом МВД УССР*. 1990. № 103. С. 45–50.
78. Шармар О. М. Роль органів ВУНК, ДПУ, НКВС УСРР (УРСР) у здійсненні політики держави на селі (1919-1939 рр.): дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2008. 217 с.
79. Шатрава С. О. Історико-правовий аспект створення та розвитку спеціальних підрозділів міліції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 33. С. 254-262.
80. Шатрава С.О. Взаємодія спеціальних підрозділів міліції з громадськістю. *Актуальні проблеми участі населення та громадських формувань в охороні громадського порядку і безпеки громадян у сучасних умовах: матеріали науково-практичної конференції*. Харків, 29 березня 2007р.: Вид-во ХНУВС, 2007. С.108 – 110.
81. Шатрава С.О. Завдання та функції спеціального підрозділу судової міліції “Трифон”. *Нормативно-правове забезпечення проходження служби в органах внутрішніх справ України*. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. С.163 – 165.

82. Шатрава С.О. Питання діяльності спеціальних підрозділів міліції. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: Збірка наукових праць*. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. С. 19 – 21.
83. Шатрава С.О. Організаційні засади діяльності підрозділу міліції особового призначення “Беркут”. *Адміністративне право і адміністративна діяльність ОВС України*. Матеріали симпозиуму професорсько-викладацького складу ВНЗ МВС України у рамках IV Національної науково-теоретичної конференції “Українське адміністративне право: стан і перспективи реформування” 20-22 травня 2005 року. – Харків: Вид-во НУВС, 2005. – С. 130 – 136.